

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-9

KONU TANZİMAT DÖNEMİ'NDE MEKTUP

23 Ekim 1840 tarihinde ilk posta teşkilatının kurulması ile mektup yaygınlaşmıştır.

Mektup, edebî tür olma özelliğini Tanzimat Dönemi'nde kazanmıştır. Tanzimat Dönemi'nde haber alma, hâl-hatır sorma, düşünce alışverişinde bulunma, edebî konuların değerlendirilmesi ve tartışma amacıyla mektuplar yazılmıştır. Tanzimat Dönemi'nde edebî, felsefi, siyasi, mizahi içerikli ve tebrik, taziye, istek amacıyla yazılan mektup örnekleri görülür. Akif Paşa'nın *Münşeât-ı Elhac Akif Efendi ve Muharrerât-ı Hususiye-i Akif Paşa* adlı eserleri Tanzimat Dönemi'nin ilk mektup örneklerindendir. Eski münşeât zihniyetinin yerini sade bir mektup tarzına bırakması ilk olarak Şinasi'nin annesine yazdığı mektupta görülür.

Tanzimat Dönemi'nde edebî tartışmalar da mektuplarla yapılır. Mektup, başlı başına bir tür olduğu gibi bazı türlerde anlatım tekniği olarak da kullanılmaktadır. Namık Kemal ve Abdülhak Hamit Tarhan, edebiyat tarihimizde en çok mektup kaleme almış sanatçılardır. Namık Kemal'in *Hususi Mektuplar*, Muallim Naci'nin *Mektupları*, Abdülhak Hamit Tarhan'ın *Mektuplar* adlı eserleri; bu dönemde yazılmış mektup örnekleridir.

MEKTUP

Nur-i Aynım Efendim
(22 Rebiyülevvel 1280/6 Eylül 1863)
Bu hafta dahi bir kıta mektubunuzu

aldım, sıhhat ve afiyet haberinizden memnun oldum. Ali Sedat'ın ve Fatma Aliye'nin gözlerini öperim. Sairlere selam ederim. Tahririnizden anlaşıldığına göre, Ali Sedat Bosna esvabı giymeyecektir. Binaenaleyh nafîle yaptırıp götürmeyelim. Bu surette ona nasıl hediye hazır edelim, kendisinden sorunuz, ne ister?

Nasıl araba alalım deyu sual etmişsiniz, efendim. İnşallah el-kerim İstanbul'a gidildikte zannederim ki bizim için herhalde bir A'la kupa araba iktiza edecektir. Lakin şimdi A'la araba alındığı halde ona bir çift araba bâr-giri dahi lazım olur. Şimdiki bâr-girimize göre pek de pahalı araba yakışmaz zannederim. Fakat herhalde rey sizindir. Nasıl ister iseniz öylece yapınız. Asla bir şey diyemem. Şu kadar nasihat ederim ki çocukça düşünmeden iş tutmayınız. Güzelce düşünüp danışıp da öylece bir işe başlayınız. Kâr ve zarar sana aittir. Elhâsıl; sonra bana baş ağrısı vermeyiniz de nasıl ister iseniz öylece hareket ediniz. Bana hiç sormayınız. Şimdi bir tek hayvanınız var, ona göre rahat edecek ve gönlünüz hoş olacak surette bir araba alınız.

... İnşallah Osman Paşa'nın hareminden doğru haber alırsınız. Bana ettirmedığınız yemin kalmadı. Hala yemin lakırdısı ediyorsunuz. Allah akıllar versin. Ben, burada çektiğim zahmet ve gönül azabını size yazmıyorum, rahatsız olmayasız deyu. İnşallah el-kerim buradan bir gün akdem çıkmağı Cenab-ı Haktan temenni ediyorum. Cümleliz sağ ve var olasız

efendim. Fi 22 Rebiyülevvel, sene (12)80

Ahmet Cevdet
Ahmet Cihan-Ahmet Cevdet Paşa'nın
Aile Mektupları

Ahmet Cevdet Paşa'nın Bosna'ya görevli olarak gönderilip eşinden ve çocuklarından uzakta geçirdiği dönemde eşi Advie Hanım, Paşa'ya mektup yazarak dönmesini ya da kendilerini de Bosna'ya götürmesini istemektedir. Paşa, eşinden sabırlı olmasını istemekte, görevi son bulunca döneceğini bildirmektedir. Mektupta samimi bir dil kullanılmıştır.

AHMET CEVDET PAŞA

Lofça'da doğdu. Müderrislik, kadılık, kazaskerlik, valilik, bakanlık görevlerinde bulundu. Birkaç dil bilen yazar; tarih, coğrafya, matematik gibi pek çok bilimle uğraştı. Dil bilgisi kitapları yazdı. Osmanlı Devleti'nde hukuk kurallarını düzenleyen Mecelle'nin yazım komisyonunda başkan olarak görev yaptı. Yazarın *Kıyas-ı Enbiya* ve *Tarih-i Cevdet* adlı eserleri tanınmıştır.

SORULAR

1.

Mektup türü ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Mektup, başlı başına bir tür olduğu gibi bazı türlerde anlatım tekniği olarak da kullanılmaktadır.

B) Batı edebiyatında mektup türünün ilk örnekleri, Eski Yunan'da görülür.

C) Kamu kurum ve kuruluşları arasında ya da bireylerle bu kurum ve kuruluşlar arasında yazılan mektuplara iş mektubu denir.

D) Namık Kemal ve Abdülhak Hamit Tarhan, edebiyat tarihimizde en çok mektup kaleme almış sanatçılardır.

E) Mektup, edebî tür olma özelliğini Tanzimat Dönemi'nde kazanır.

Cevap: C

2.

E-posta ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) E-postada ileti, birden çok alıcıya gönderilebilir.

B) E-posta özel mektup ve iş mektubu olarak kullanılmaz.

C) İletide tarih ve saat otomatik olarak eklenir.

D) E-postalar, kurumsal ve kişisel olabilir.

E) Yazıyla birlikte resim, ses ve video gibi ek dosyalar gönderilebilir.

Cevap: B

3.

....., bir isteğin bildirilmesi veya bir şikâyetin iletilmesi amacıyla kişilerin resmî makamlara sunduğu, durum bildiren yazıdır.

.....; sanatçıların, düşünürlerin yazdıkları, sanat ve düşünce derinliği taşıyan mektuplardır.;belgelenmesi gereken bir durumu, olayı tespit edenler tarafından imzalanan veya meclis, kurul, mahkeme vb. yerlerde söylenen sözlerin olduğu gibi yazıya geçirilmesi ile oluşan belgedir.

Boşluklara sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A)Özel mektup, dilekçe, resmî mektup

B)Dilekçe, özel mektup, açık mektup

C)Tutanak, dilekçe, özel mektup

D)Dilekçe, edebî mektup, tutanak

E)Tutanak, özel mektup, iş mektubu

Cevap: D

